

BENVINGUT/DA A AIF!

Benvingut/da al segon butlletí informatiu de les organitzacions sòcies del projecte Alternatives de Futur (AIF).

El projecte, finançat per la Comissió Europea en el marc del programa pels Drets, la Igualtat i la Ciutadania, es desenvoluparà al llarg de dos anys, finalitzant el desembre del 2017. Aquest projecte té per objectiu desenvolupar recursos que permetin al personal que treballa amb joves que viuen en centres residencials millorar la seva intervenció professional.

Concretament, el projecte vol que els i les professionals millorin el seu coneixement sobre l'impacte que la violència té sobre els nois i les noies que viuen als centres residencial, per tal de poder millorar l'atenció i els suport que els hi ofereixen. A més, Alternatives de Futur té per objectiu reduir el risc de que els i les joves tornin a experimentar situacions de violència.

L'equip del projecte està format per 6 organitzacions: SURT. Fundació de dones, amb seu a Barcelona, és l'entitat coordinadora. SURT, entre moltes altres activitats, té un servei d'atenció a dones en situació de violència i compta amb una trajectòria molt llarga de treball en l'abordatge de la violència. Les altres entitats del projecte són: Animus, que ofereix servis per a infants vulnerables a Sofia; Dissens, una entitat que treballa en matèria d'educació i recerca sobre gènere a

Berlín; AMGO, un centre d'assessorament per homes a Graz; Istituto degli Innocenti, una organització benèfica per a la infància a Florència; i Children in Scotland, una xarxa nacional pels drets i el benestar de la infància a Escòcia, amb seu a Edimburg.

THE AIF WEBSITE

El projecte té una pàgina web pròpia que ja està en marxa. Pots visitar-la a alternativefuture.eu.

A la web hi trobareu informació detallada sobre el projecte, així com l'activitat actualitzada de les organitzacions sòcies i algunes notícies rellevants.

RESUM DE LES NOTÍCIES DE LES ORGANITZACIONS SÒCIES

AMGI

L'organització austríaca, el Departament de Recerca de l'Associació per a les qüestions de gènere i homes Styria (AMGI), conjuntament amb l'organització alemanya va desenvolupar les eines d'anàlisi (guions i qüestionaris) comunes per a la fase de detecció de necessitats, així com els models per als consentiments informats.

En base a aquests guions, s'han organitzat quatre grups de discussió amb professionals, en què s'ha abordat com treballen amb nois i noies víctimes de violència. Concretament,

s'ha debatut sobre mètodes pedagògics, els drets dels infants, la perspectiva de gènere, així com les estratègies que han desenvolupat per treballar amb aquests/es joves i donar resposta a les seves necessitats. En aquests grups de discussió, d'entre una i dues hores de durada, hi han participat entre 6 i 8 professionals.

Els i les professionals no han hagut de respondre directament a preguntes sobre les necessitats dels nois i noies o els continguts dels programes de capacitació per a professionals, sinó que s'han posat en pràctica eines d'anàlisi per a identificar aquests elements.

En tres dels quatre centres s'han organitzat, a més, grups de discussió amb joves (el quart és un centre d'acollida nocturna de curta estada). En aquests grups s'han realitzat dues dinàmiques: "El semàfor de la violència" i "El programa de benvinguda i suport". A través de la primera dinàmica els nois i noies han pogut abordar diferents formes de violència. Tot i que en començar les dinàmiques han explicat que ningú estava obligat/da a parlar de les seves experiències personals, hi ha hagut joves que han volgut parlar obertament de com havien patit diverses formes de violència.

En aquells centres en què el grup de joves mostrava una bona cultura comunicativa, no s'han generat gaires discussions personals sobre la violència. En canvi, en altres centres no s'ha pogut abordar obertament el tema dels abusos

sexuals.

En els grups de discussió hi han participat entre 6 i 10 joves. Les dues dinàmiques han potenciat que els nois i noies compartissin els seus coneixements i les seves opinions i els ha ofert l'oportunitat d'abordar aquestes temàtiques. A la vegada, el fet de tractar-ho a través de dinàmiques ha permès que ningú s'hagi vist forçat a parlar més del que volia i podia.

A banda d'això, també s'han distribuït enquestes quantitatives entre professionals d'altres centres residencials. El qüestionari es va enviar a 48 centres, els quals acullen un total de 550 joves. Finalment, 37 professionals han completat el qüestionari. El fet que l'autoritat federal d'Àustria donés suport al projecte ha garantit una major participació de professionals.

L'anonimat de tots i totes les participants ha estat garantit en tot moment al llarg de la fase de detecció de necessitats. Els resultats de la detecció de necessitats s'han presentat a la direcció i al personal dels centres participants. Arran d'això dos dels centres han mostrat interès en participar en el programa de capacitació per a professionals. Finalment, per tal d'oferir a les autoritats en benestar social i a les institucions educatives i pedagògiques una visió general dels resultats de la detecció de necessitats l'informe nacional ha estat traduït a l'alemany.

Dissens

A Alemanya els guions comuns desenvolupats per als grups de discussió amb professionals han estat traduïts i adaptats a l'alemany. I han

donat molt bons resultats. Per als grups de discussió amb joves, també s'han seguit els guions comuns i s'han a terme les mateixes dinàmiques: "El semàfor" i "El programa de benvinguda i suport" per tal d'abordar les diverses formes de violència i les necessitats dels nois i noies tutelades, respectivament. Per a la dinàmica de "El semàfor" s'han utilitzat 9 representacions diverses de la violència, entre els que destaquem: un curtmetratge, en què una noia relata la violència que ha patit en una relació de parella; una escena de la televisió infantil, en què defineixen l'abús infantil; i una seqüència d'una pel·lícula, en què a un nen en un centre residencial no li permeten aixecar-se de la taula fins que s'acabi el menjar (i després no se'l deixa sortir de la seva habitació). Els nois i noies han identificat clarament que en aquestes escenes es representava la violència. Tanmateix, en alguns casos, s'ha generat debat i hi han hagut participants que han anat canviant d'opinió, majoritàriament, acceptant al final que es tractava de violència.

En la dinàmica del programa de benvinguda i suport i per a respondre a la pregunta "Quines necessitats té un/a jove que ha experimentat diverses formes de violència quan arriba al centre?" la facilitadora ha fet un dibuix del personatge.

També s'ha organitzat un grup de discussió amb persones de 20-45 anys que havien viscut en centres residencials. En aquest grup s'ha començat amb la pregunta: "Què necessites quan arribes a un centre?". Seguidament, s'han fet altres preguntes sobre participació i gènere (similars a les que es s'han fet als grups de discussió amb

professionals i joves).

SURT

A Catalunya el desenvolupament de la fase de detecció de necessitats ha tingut lloc durant els mesos de març i abril. Després de contactar amb centres residencials de tot el país, tres centres van acceptar participar en el projecte. Dos dels centres participants acullen a nois i noies tutelades entre 3 i 18 anys. L'altre, en canvi, acull únicament a noies entre els 13 i els 18 anys.

Per tal d'analitzar la situació i necessitats de joves que han patit violència, s'han realitzat grups de discussió en aquests centres: concretament, 3 grups amb professionals i 3 grups amb joves. En total, 29 professionals (24 dones i 5 homes) i 22 joves entre 13 i 18 han participat en aquesta fase del projecte. Tots i totes estaven molt motivades en formar part d'aquest projecte!

Els grups de discussió amb professionals els ha permès debatre entre ells i elles sobre les seves necessitats en el treball amb joves que han estat víctimes o testimonis de violència, així com l'impacte del gènere en les experiències de violència i el treball específic amb infants/joves. A través dels debats s'han tractat temes molt interessants i l'ambient general ha estat molt agradable per a totes les participants i les dinamitzadores.

L'objectiu dels grups de discussió amb joves era conèixer les seves experiències i les necessitats com a víctimes o testimonis d'episodis de violència. Tot i així, el tema de la violència és molt sensible, per la qual cosa, el debat ha tingut lloc en un format més dinàmic. La sessió ha estat dividida en dues parts: a la primera part, s'ha realitzat l'activitat del

“El semàfor de la violència”; i a la segona, els nois i noies han dissenyat un “Programa de benvinguda i suport” per a un personatge imaginari que era nou/va al centre i que havia estat víctima de violència en el passat. La majoria de participants han estat molt valents/es i no han tingut problemes en parlar de les seves experiències personals i compartir les seves opinions. Hem après molt amb ells i elles!

Finalment, hem enviat qüestionaris a professionals que treballen en centres residencials de tot Catalunya. Hem obtingut resposta de més de 50 professionals! Els resultats que hem recollit concorden, en gran mesura, amb les conclusions dels diferents grups de discussió.

Animus

Els últims mesos a la nostra organització han estat marcats per un intens i profitós treball per al projecte. La nostra línia de treball principal ha estat la fase de detecció de necessitats i la preparació de la formació per a professionals.

En aquesta fase hem pogut comptar amb la participació de quatre centres residencials a Sofia (Bulgaria), els quals estan gestionats per tres organitzacions diferents: Fundació Concordia, el SOS Children’s Village i la Fundació Associació Animus. Teníem per objectiu aproximar-nos a centres de diferents tipologies i programes per tal de poder fer un anàlisi més ampli de la realitat.

Els mètodes emprats en els grups de discussió amb joves han estat la dinàmica d’“El semàfor”, en què als nois i noies se’ls han mostrat 10

situacions diferents de violència, abús i manipulació i havien de classificar-los en tres categories: “és violència”, “no ho sé” “no és violència”. Després se’ls ha presentat el cas de l’Àlex, un personatge fictici que havia patit abusos a casa, i se’ls ha preguntat que com el podien ajudar i quines eren les seves necessitats. També es van fer grups de discussió amb professionals també van participar en, en què van aborar els seus reptes i les seves necessitats. Els i les professionals també van omplir un qüestionari.

En resum, la majoria de joves tutelades han patit formes diverses de violència i s’ha detectat una tendència a la normalització i minimització de la violència. Parlar sobre aquestes qüestions els resulta difícil i sovint mostren una barrera, cosa que es pot entendre com una estratègia per afrontar la realitat. Segons els i les professionals, les noies són més propenses a autolesionar-se, mentre que els nois tendeixen a externalitzar comportaments com l’alcoholisme o el consum de drogues. Treballar amb joves que presenten aquests traumes és un gran repte per als i les treballadores socials. I és per això que s’han pogut constatar les seves necessitats en relació a un suport, supervisió i formació constants.

Per acabar, convé afegir que la formació continua i de qualitat dels i les professionals i les oportunitats dels infants de recuperar-se i desenvolupar estratègies efectives d’afrontament i competències vitals haurien de ser el focus de les intervencions futures en programes i centres d’aquests tipus.

Istituto degli Innocenti

L’Istituto degli Innocenti ha dut a terme la fase de la detecció de la necessitats en dos centres residencials per a joves de 12-21 anys a partir de la realització de grups de discussió amb professionals i joves.

En els dos casos els grups de discussió han estat molt participatius i els membres han mostrat una gran motivació per discutir i compartir les seves reflexions envers les qüestions relacionades amb el gènere, la violència i els drets dels infants/joves. Concretament, els nois i noies han tractat temes com els estereotips de gènere, la violència domèstica, el bullying i el cyberbullying.

Per tal de facilitar la discussió i evitar que els infants haguessin de reviuire directament experiències personals de violència, el debat ha estat conduït a través de dinàmiques i la visualització de vídeos de representacions teatrals i pel·lícules. Els nois i noies han demostrat una gran capacitat per identificar i parlar sobre estereotips de gènere i també sobre els indicadors de la violència.

Els grups de discussió amb professionals ha abordat les següents qüestions: la relació entre la violència i el gènere, la prevenció de la violència, la creació d’una cultura de la cura als centres residencials i la formació a professionals. A més a més, també s’han distribuït qüestionaris a professionals d’altres centres residencials del

país.

Les necessitats que s'han detectat de forma més reiterada han estat: les dificultats dels infants per parlar de les experiències de violència; la necessitat de desnormalitzar la violència en els centres; la necessitat d'una formació específica per tal d'identificar la violència en una etapa primerenca i de crear una cultura de la cura en els centres. Aquesta última suposa trobar un equilibri entre el respecte a la privacitat i autonomia dels nois i noies i garantir la seva protecció envers la violència.

Després de completar l'informe de detecció de necessitats i en base als seus resultats, hem començat el programa de capacitació i formació per a professionals. Un total de 30 professionals hi han participat.

El programa ha consistit en cinc sessions en què s'han tractat els següents temes: el sistema sexe/gènere, la creació de rols i estereotips de gènere, la perspectiva interseccional, les diferents manifestacions de la violència, el trauma i la resiliència, inclosa la violència masclista i el bullying homofògic, i els drets dels infants.

El programa de formació ha combinat una part teòrica i una altra part pràctica. El treball en grup s'han centrat en la reproducció dels rols de gènere en l'organització diària del centre i en com es garanteixen dels drets dels infants als centres, vetllant per la seva protecció i a la vegada respectant les seves opinions i privacitat.

Children in Scotland

Igual que la resta d'organitzacions, aquests últims mesos hem estat enfeinades amb la recollida d'informació a través dels nois i noies i professionals dels centres. També hem estat organitzant el programa de capacitació i formació per a professionals i planificant la conferència final que tindrà lloc a Edinburg el proper novembre.

El govern de la ciutat d'Edinburg s'ha mostrat molt col·laboratiu amb el projecte i ens ha permès accedir a joves i professionals en els seus centres i també a famílies d'acollida. Totes les persones amb qui hem pogut parlar ens han ajudat molt i han estat trobades molt positives i inspiradores. Ara disposem d'una gran i diversa quantitat de dades, en què s'han basat els continguts del programa de formació i capacitació. I esperem que també ens pugui servir per altres activitats de sensibilització i desenvolupament de serveis.

El nostre programa de capacitació i formació es durà a terme al març i estem teixint aliances de treball amb ThemPra (<http://www.thempra.org.uk/>), una empresa social que ofereix oportunitats de desenvolupament a professionals de l'àmbit de l'atenció a menors en base a una perspectiva pedagògica.

Som conscients que encara falta molt de temps per a la conferència final. Però estem buscant un espai que reflecteixi la rica herència històrica de la ciutat. Properament en tindrem més detalls. Esperem poder fer una bona acollida a les organitzacions sòcies i totes les persones convidades.

Detecció de necessitats: resultats comparatius

En una primera fase del projecte Alternatives de Futur, tots els països participants han investigat sobre la situació i les necessitats de joves tutelades en centres residencials d'atenció educativa (CRAE) que han patit violència, així com la de les professionals que hi treballaven. Per a portar-ho a terme, s'han realitzat grups de discussió i distribuir qüestionaris a les sis regions europees: Catalunya (Spain), Styria (Àustria), Berlin (Alemanya), Edimburg (Escòcia), Florència (Itàlia) i Sofia (Bulgària).

Els resultats dels informes nacionals han estat resumits en un informe comparatiu. Aquest informe assenyalava que a totes les regions on es desenvolupa el projecte, hi ha centres residencials que custodien a infants en risc per al seu procés de desenvolupament i que no poden rebre altres formes d'assistència o suport per a millorar aquesta situació.

Els drets i el benestar dels infants han estat principis rectoros en el desenvolupament de les polítiques socials per a la infància i joventut en molts territoris. A més, ha tingut lloc un procés de desinstitucionalització, a partir del qual modalitats d'assistència residencial, en què molts joves conviuen en un sol centre i amb formes educatives autoritàries, han estat substituïdes per altres tipus d'assistència més centrades en les necessitats dels nois i noies. Tanmateix, en aquests centres es segueixen produint vulneracions dels drets dels infants, per exemple, quan no es respecten els drets dels i les joves a la privacitat o quan no es tenen en compte les seves opinions.

En totes les regions, l'atenció a joves que han patit violència s'ha identificat com un gran repte que requereix d'una major capacitat per part de l'equip de professionals. Les necessitats d'aquests/es joves inclouen poder gaudir d'espais de seguretat, on construir relacions no violentes i de confiança i que els permetin descansar i distreure's; ambients de cura, on es promogui el respecte, la comprensió i on puguin crear un sentiment de pertinença; espais d'empoderament, on es reconeixin els i les joves com a subjectes de ple dret; i per últim, espais on se'ls ensenyi a desnormalitzar la violència.

Per tal de satisfer les necessitats dels i les joves, cal que els equips de professionals dels centres rebin una formació específica sobre com crear espais de seguretat, cura i suport mutu. A més, és necessari que tinguin l'oportunitat d'analitzar les dinàmiques de treball, amb i entre joves, l'equip de professionals i la dinàmica general del centre. Això implica una reflexió sobre l'impacte de les nocions i normes de gènere en les experiències de violència, en les estratègies d'afrontament i en la vida dels i les joves en general. Així doncs, aquest procés de reflexió implica que els i les professionals explorin i repensin la forma en què les nocions sobre el gènere que ells/es mateixes tenen i transmeten, directa o indirectament, als i les joves amb qui treballen, ja que aquestes condicionen el tipus de relació que estableixen amb els i les joves.

Els qüestionaris realitzats en les diferents regions demostren que els i les professionals estan molt interessats/ades en millorar les

seves capacitats per a treballar amb infants o joves víctimes de violència. Estan motivades en millorar la seva formació per a treballar amb joves que han patit violència i experiències de trauma. D'altra banda, les qüestions de gènere, diversitat i els drets dels infants també són també temes d'interès, especialment, si es relacionen amb les experiències de violència.

Finalment, el programa de formació ha de recollir els resultats i les recomanacions concretes identificades a la fase de detecció de necessitats.

El programa de capacitat per a professionals

Un cop finalitzada la fase de Detecció de necessitats, el següent pas és la implementació del programa de capacitat per a professionals. De fet, totes les organitzacions sòcies han començat o estan a punt de començar aquesta fase del projecte a les seves regions.

L'objectiu del programa de capacitat és donar resposta a les necessitats específiques identificades al llarg de la fase de Detecció de Necessitats. Així doncs, el disseny i implementació d'aquesta fase han d'estar basats en els resultats de la recerca obtinguts. Tot i que els continguts generals i l'estructura del programa formatiu han estat acordats prèviament per totes les organitzacions sòcies, cada una d'aquestes pot adaptar-los a la realitat del seu propi país. En aquest sentit, les experiències i recomanacions específiques de professionals i joves recollides s'han de tenir en compte en el desenvolupament de les activitats previstes.

El programa també té per objectiu millorar el coneixement de l'equip de professionals sobre el trauma i l'impacte de diferents formes de violència a infants i joves. A més, pretén aportar coneixement pràctic i eines a l'hora d'intervenir i afrontar aquestes situacions i millorar la pràctica professional per tal de satisfer les necessitats dels i les joves.

Els continguts del programa parteixen d'una perspectiva de gènere i centrada en els drets dels infants. És per això que al llarg de les sessions es busca promoure una reflexió crítica sobre l'impacte del gènere i la vulneració dels drets dels infants als centres.

Al final del programa de capacitat, l'equip de professionals hauria d'estar preparat per dissenyar i implementar accions de suport per empoderar a nois i noies víctimes de violència que viuen en CRAEs. Per aquest motiu, l'última sessió del programa està destinada a treballar aquesta qüestió per tal de que l'equip de professionals comencin a pensar en els temes i les activitats que volen desenvolupar als centres.

Per acabar, esperem que la implementació del programa de capacitat sigui tot un èxit a les diferents regions i que serveixi per a dissenyar grans accions de suport per a l'empoderament dels i les joves!

Partner information:

Associate partner and co-financers:

The Scottish Government Looked After Children Division is also supporting the project.

Co-funded by the European Union

This publication has been produced with the financial support of the REC programme 2014-2020. The contents of this publication are the sole responsibility of the Alternative Future project team, and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.